

PRAŽSKÉ POTOKY

Ivan MAKÁSEK

Věnovali jsme se jim v 3. a 4. čísle Niky loňského ročníku v článku Petra Mláčka, pracovníka státní ochrany přírody v Praze /PSSPOP/, pod znepokojivým názvem: Budou z pražských potoků stoky? Čtení to nebylo zrovna optimistické, ale autor chce věřit ve zdravý rozum člověka. Přece každému, komu jde o zachování zdravého životního prostředí nejen v Praze, musí jít i o zachování biologické, hygienické i estetické funkce vodních toků a ostatních vodních ploch, zvláště v hlavním městě. To je také jeden z cílů Útvaru hlavního architekta a dalších kompetentních institucí.

Pokusíme se Vám postupně přiblížit "portréty" významnějších pražských toků a zjistit, zda autorova a naše víra v člověka je na místě a jaký byl jejich stav v době nedávné, případně jaký je dnes. Na štěstí uvedené údaje zase tak rychle nestárnou. Máte-li rozdílné zkušenosti, pak nám je prosím co nejdříve sdělte!

Foto: Z. Dragoun

POTOK LITOVICKO-ŠÁRECKÝ

protéká územím velké Prahy na jejím severozápadním okraji. Kdo by ostatně neznal významné chráněné území Divoké Šárky, cíl rodinných výletů mnoha Pražanů. Potok, který tu tvoří v údolní nivě půvabné meandry / viz foto/, mívá kvapem divoké kulisy buliznickových skal, býval křístalově čistý / a to v době ještě docela nedávné, jen se podívejte do literatury /, ale dnes....? /

Šárecký potok, nerv významné přírodní enklávy v Praze 6, je dlouhý 21,8 km, povodí měří 62,93 km. Pramení na několika místech opukové vysočiny u Jenče a Litovic. Na litovickém rameni je soustava rybníků /Litovický, Břve, Kala/, z nichž poslední býval zřejmě půvabný, neboť je situován do lesíka. Dnes ovšem vodohospodářské zprávy uvádí, že tyto jsou největšími znečišťovateli diskutovaného toku vůbec. Vysvětlení je namadě - kolem jsou silně hnojená pole a 2 velkovýkrmny JZD Hostivice. Pod Hostivicemi byla sice vybudována v 76. roce nová čistírna, ale dlouho na ni byla napojena jen mlékárna a malá část bytových jednotek. Jak je to dnes?

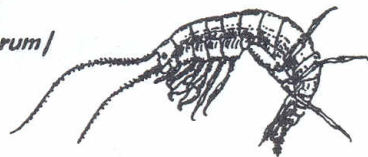
Voda v Hostivickém a Litovickém rybníku je zakalená, páchne, často se zelenými řasami. Ve všech směrech přesahuje hygienické požadavky.

Často se vyskytuje i olejový film, v těchto úsecích je hodnocena do III. třídy čistoty. Litovický potok dále znečišťuje provozovna stavebních strojů ve Zličíně, mimo jiné i oleji. Jeho cesta přes Jiviny a Ruzyn mu na krásu rovněž ubírá. Velká část nečistot sedimentuje v Ližbocském rybníku, protože do koupací nádrže Džbán přitéká ve stavu vyčištěné odpadní vody. Samočistíci schopností nádrže se mnohé chemické ukazatele jakosti mění k lepšímu, především biologická spotřeba kyslíku mikroorganismy za 5 dnů / tzv. BSK₅ /, které potřebují na stravení organických látek obsažených ve znečištěné vodě. Pochopitelně tedy čím vyšší BSK₅ je, tím horší je sledovaná jakost vody.

Hodnoty chloridových a amonijových iontů jsou celkem vyhovující / měří se podobně jako kyslík v mg/l /. Za deště má však voda v přehradním jezeře / rozloha 12,5 ha / III. třídu čistoty. V letních měsících se vyskytuje i vodní květ.

Blešivec potoční

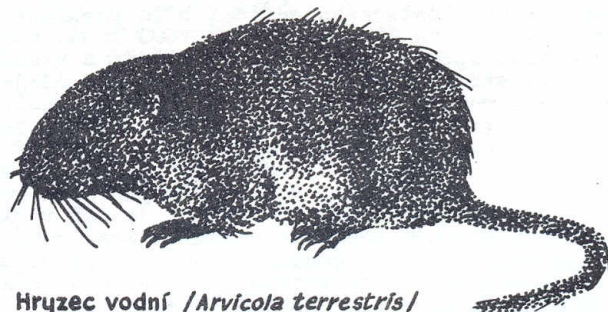
/Gammarus fossarum/

Soutěskou mezi Šestákovou a Kozákovou skálou vtéká Šárecký potok do chráněného území Divoké Šárky. Předmětem ochrany jsou tu odlišná společenstva stinných a slunných stěn kanonu a celá geomorfologie území, která byla vytvořena epigenetickou činností našeho potoka. Rybáři označují tu část toku za pstruhovou vodu / průměrný průtok 144 l/s /. Samočistíci schopnost meandrů, tůní, peřejí dělá skutečné zázraky. Chemická a biologická měření se shodují na II. třídě čistoty, která už je způsobila k rekreačním účelům. Však je tu také hojně navštěvované koupaliště - součást nedávno zřízeného areálu zdraví umístěného v lesnatém lemu údolí. Snad jen bakteriální vyšetření - tzv. coli index ukazuje na III. třídu a tím situaci poněkud problematizuje.

Chemické údaje pražského Hydroprojektu a biologů z 5.20 Českého svazu ochránců přírody také naznačují, že se čistota Šáreckého potoka na štěstí příliš nezhoršuje. V lukách před Jenerálkou jsou totiž výsledky měření chemiků i biologů, pořízené v letech 1976 a 1981, shodné.

Zůstanme ještě chvíli u průzkumu ochránců přírody a řekněme si velice stručně, jací živočišové žijí v takto "čisté" vodě právě tady. Odběry bentosu /fauna dna/ z několika míst prokázaly, že nejhodnější je blešivec potoční - *Gammarus fossarum* / 1 cm velký koryš /. Vyskytuje se masově v mělčinách při březích, ale i pod kameny v proudu. Dále byly určeny larvy jepice *Baetis* rhodani a chrostika *Hydropsyche* /nestaví si sčránky/, plž *Segmentina*, mlž *Pisidium* a larvy pakomárů. Z dalších organismů uvádíme - pro nedostatek místa - jen menší savce se vztahem k potoku: hmyzožravci - rejsek obecný a rejsek malý hlodavci - norník rudý, hryzec vodní,

Hryzec vodní */Arvicola terrestris/*

Hydrobioložka N. Johanišová ve své stati, souborné přírodovědné zprávy biológů z 5. ZO ČSOP, píše, že v současné době, není Sárecký potok na Jene-
rálce příliš znečištěn. Závěr je to možná překva-
pující, nicméně potěšující. Je však zapotřebí tok
neustále sledovat, pořídit další srovnatelné vý-
sledky, aby se potvrdilo, že nejde o anomálii, ná-
hodný výkyv k lepšímu. Jestliže ne, měla by se
společnost cítit o to víc povinována dosavadní
stav udržet. Těch nebezpečí pro zdejší vody je
dost a dost. V povodí se plánuje rozsáhlá bytová
výstavba, soustředěná do nových sídlišť. Rozsáhlé

mají být i stavební investice v průmyslu. Přibu-
dou sklady a provozovny komunálních služeb. Rov-
něž tu bude procházet trasa nové okružní komuni-
kace. Všechny tyto stavby jsou pro budoucnost
Prahy 6 zřejmě potřebné - a my nemíníme o nich
polemisovat. Vyrostou spolu s nimi i nové retenč-
ní sedimentační nádrže, tolik potřebné pro čis-
totu Sáreckého potoka.
Je ovšem stavět a stavět. Ochránci přírody by mě-
li na stavební organizace dohlížet a nejen na po-
toce šáreckém. Jak, si řekneme při jiné příležito-
sti.